

ปัจจุบันมีหลักฐานทางการแพทย์ที่สนับสนุนถึงประโยชน์ของสารสกัดจากกัญชาเพื่อใช้บำบัดรักษาโรคบางชนิดได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีข้อมูลที่เกินจริง หรือข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่ากัญชาสามารถรักษาโรคต่างๆ ได้ ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพตามมา ทางสมาคมประสาทวิทยา ร่วมกับสมาคมโรคลมชักแห่งประเทศไทย สมาคมกุมารประสาทวิทยา (ประเทศไทย) สมาคมโรคสมองเสื่อมแห่งประเทศไทย สมาคมประสาทการนอนหลับ สมาคมโรคหลอดเลือดสมองไทย ชมรมเอ็มเอสแห่งประเทศไทย ชมรมโรคพาร์กินสันไทย ชมรมโรคเส้นประสาทร่วมกล้ามเนื้อและเวชศาสตร์ไฟฟ้าวินิจฉัย ชมรมศึกษาโรคปวดศีรษะ จึงได้ออกคำแถลงการณ์ฉบับนี้เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าใจถึงข้อมูลที่ถูกต้องของกัญชาและสารสกัดจากกัญชาที่มีความเกี่ยวข้องกับโรคหรือภาวะทางระบบประสาท รวมทั้งข้อควรระวังและภาวะอันไม่พึงประสงค์ของการใช้สารสกัดจากกัญชา และการปฏิบัติตัวเบื้องต้นได้อย่างถูกต้องเมื่อสงสัยอาการที่เกิดจากกัญชา

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้จัดกัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๕ อนุญาตให้ใช้เฉพาะการรักษาทางการแพทย์เพื่อการดูแลรักษาผู้ป่วยและการศึกษาวิจัย

กัญชาสายพันธุ์หลักในประเทศไทยคือ *Cannabis sativa* เป็นสายพันธุ์ที่มีสาร delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) ซึ่งเป็นสารเสพติดและมีผลต่อจิตประสาทในอัตราส่วนสูงมากกว่าร้อยละ 80 และมี cannabidiol (CBD) อยู่ในปริมาณที่น้อย ส่วนอีกสายพันธุ์หนึ่งนำเข้าจากต่างประเทศ ได้แก่ *Cannabis indica* มีองค์ประกอบของ CBD สูงประมาณร้อยละ 50 การนำสารสกัดจากกัญชามาใช้ทางการแพทย์ เป็นการนำเอาสารสกัดจาก 2 สายพันธุ์หลักมาใช้ เพื่อสกัดให้ได้อัตราส่วนของ THC ต่อ CBD ตามที่กำหนด องค์ประกอบและอัตราส่วนของสารออกฤทธิ์ที่เหมาะสมจะแตกต่างกันไปในแต่ละโรค ดังนั้นการใช้สารสกัดจากกัญชาจึงควรเป็นสารสกัดที่ทราบแหล่งที่มาและผลิตโดยองค์กรที่ได้มาตรฐาน และได้รับการจ่ายยาจากแพทย์และเภสัชกรที่มีความเชี่ยวชาญในโรคๆ นั้นโดยตรง สำหรับกัญชาในรูปแบบ

ความคิดเห็นต่อการนำกัญชา มาใช้ประกอบการรักษา ในโรกระบบประสาท สำหรับประชาชน

สมาคมประสาทวิทยาแห่งประเทศไทย

อื่น เช่น น้ำมันกัญชา หรือการใช้ส่วนประกอบอื่นใดของต้นกัญชา มีข้อจำกัด และพึงระวังอย่างมากเนื่องจากไม่ทราบสายพันธุ์ แหล่งที่มา วิธีการปลูก และการผลิต ทำให้ไม่สามารถทราบอัตราส่วนของ CBD และ THC และไม่ทราบปริมาณของสารออกฤทธิ์อื่นๆ ที่รวมอยู่ รวมทั้งอาจมีสิ่งปนเปื้อนและสารพิษที่เป็นอันตรายเนื่องจากกัญชาเป็นพืชที่สามารถดูดซับโลหะหนักและสารพิษจากดินได้ง่าย

1. กลุ่มโรคและอาการทางระบบประสาทที่มีการนำสารสกัดจากกัญชามาใช้ ได้แก่

1.1 กลุ่มโรคและภาวะทางระบบประสาทที่มีข้อมูลทางวิชาการมากเพียงพอที่จะใช้สารสกัดจากกัญชาในการรักษา

1.1.1 ภาวะกล้ามเนื้อหดเกร็งและอาการปวด ที่เกิดจากโรคกล้ามเนื้อสเคลอโรสิส หรือเอ็มเอส อย่างไรก็ตาม **ไม่มี** ข้อมูลที่สนับสนุนถึงประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดจากกัญชาในมนุษย์เพื่อนำมาลดอาการอื่นๆ ของโรคนี้ เช่น อาการสั่น หรือ ภาวะกล้ามเนื้อสลาย ไม่อยู่ รวมทั้งไม่สามารถป้องกันการเป็นซ้ำหรือยับยั้งการดำเนินโรคได้ สำหรับโรคนิวโรมายอีไลติสออฟติกา หรือเอ็นเอ็มไอ ถึงแม้ว่าจะมีอาการทางระบบประสาทที่คล้ายกับเอ็มเอส แต่การนำสารสกัดจากกัญชามาใช้ในโรคเอ็นเอ็มไอ จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม

1.1.2 โรคลมชักชนิด ดรಾವ์และเลนออกซ์ แกลสโตร์ (Dravet syndrome และ Lennox-Gastaut syndrome) ในเด็กที่ไม่ตอบสนองต่อการรักษาด้วยยากันชักมาตรฐาน โดยใช้สารสกัดจากกัญชาที่มีสารประกอบ CBD เป็นหลัก

1.2 โรคและอาการทางระบบประสาทที่ยัง **ไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะนำสารสกัดจากกัญชามาใช้ในมนุษย์** ข้อมูลที่มีอยู่ยังไม่แสดงผลชัดเจน รวมทั้งขาดข้อมูลของการใช้ในระยะเวลา จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมก่อนนำสารสกัดจากกัญชาไปใช้ และไม่ควรรักษาในการรักษาแทนการรักษามาตรฐานที่มีอยู่

1.2.1 ภาวะสมองเสื่อม เช่น อัลไซเมอร์ (Alzheimer's disease) และ โรคสมองเสื่อมชนิดอื่นๆ

ปัจจุบันยัง **ไม่มี** หลักฐานที่ชัดเจนในมนุษย์ ว่ากัญชาหรือสารสกัดจากกัญชาสามารถใช้ป้องกันชะลอโรคสมองเสื่อม หรือรักษาอาการอื่นเนื่องมาจากการเสื่อมของสมอง เช่น ความผิดปกติด้านการรู้คิดและอาการทางประสาทจิตเวชได้ จำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม

1.2.2 โรคพาร์กินสัน

ข้อมูลในปัจจุบันพบว่ากัญชาหรือสารสกัดจากกัญชา **ไม่สามารถ** ใช้รักษาอาการเคลื่อนไหวผิดปกติซึ่งเป็นอาการหลักของโรคพาร์กินสัน เช่น การเคลื่อนไหวช้า หรืออาการยุกยิกจากยาเลโวโดปาได้อย่างไรก็ตามบางการศึกษาพบว่าอาจช่วยบรรเทาอาการที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว เช่น อาการปวด อาการผิดปกติของการนอนหลับ ที่พบในโรคพาร์กินสัน

1.2.3 โรคลมชักชนิดอื่น นอกเหนือจากโรคลมชักชนิด ดรಾವ์ และเลนออกซ์ แกลสโตร์ในเด็ก และโรคลมชักที่ติดต่อยากันชักในผู้ใหญ่

ข้อมูลในมนุษย์ยัง **ไม่มี** หลักฐานมากพอจึงไม่ควรใช้ ยกเว้นในกรณีที่อาการชักไม่ตอบสนองต่อการรักษาด้วยยากันชักมาตรฐาน และได้รับการรักษาโดยกุมารแพทย์ประสาทวิทยาหรือประสาทแพทย์ อาจพิจารณาใช้รักษาร่วมในรูปแบบของการศึกษาวิจัยที่มีการติดตามผลการรักษาและอาการไม่พึงประสงค์อย่างใกล้ชิด ทั้งนี้สารสกัดจากกัญชาอาจมีผลต่อระดับยากันชักที่ใช้ร่วมอยู่ รวมทั้ง อาจมีผลต่อการทำงานของตับเมื่อใช้ร่วมกับยากันชักบางชนิด

1.2.4 โรคปวดศีรษะปฐมภูมิ เช่น ไมเกรน ยัง **ไม่มี** หลักฐานอย่างเพียงพอที่จะบ่งชี้ว่าสารสกัดจากกัญชา มีประสิทธิภาพในการลดอาการปวดหรือลดความถี่ในการปวดในโรคปวดศีรษะปฐมภูมิได้ดีกว่าการรักษามาตรฐาน

1.2.5 โรคปวดปลายประสาทจากความผิดปกติของเส้นประสาทส่วนปลาย

ยัง **ไม่มี** หลักฐานอย่างเพียงพอที่แสดงว่าการใช้สารสกัดจากกัญชา ดีกว่าการรักษามาตรฐานในปัจจุบันในการลดความปวดปลายประสาท ไม่ว่าจะ เป็นอาการปวดที่เกิดตามหลังเส้นประสาทได้รับบาดเจ็บ

ปวดปลายประสาทจากยาเคมีบำบัด หรือจากเบาหวาน แต่มีความเสี่ยงต่อการเกิดผลข้างเคียงมากกว่า จึงไม่แนะนำให้ใช้เป็นการรักษาทดแทนการรักษามาตรฐานที่มีอยู่แล้ว ยกเว้นในกรณีที่การรักษาด้วยยามาตรฐานไม่ได้ผลหรือเกิดผลข้างเคียง อาจพิจารณาการใช้สารสกัดจากกัญชาในรูปแบบของการวิจัยที่มีประสาทแพทย์เป็นผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด

1.2.6 โรคนอนไม่หลับ

กัญชามีฤทธิ์ทำให้เกิดอาการเคลิ้มและง่วง แต่ปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานอย่างเพียงพอถึงประโยชน์ของการใช้กัญชาหรือสารสกัดจากกัญชา ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการนอนหลับ นอกจากนี้ยังมีรายงานผลข้างเคียงจากกัญชา ได้แก่ การเกิดภาพหลอนจากการได้รับสาร THC

2. ผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นและข้อควรระวังจากการใช้กัญชาหรือสารสกัดจากกัญชา

2.1 ผลข้างเคียงในระยะสั้นต่อระบบประสาท

- 2.1.1 มีความผิดปกติในการใส่ใจและสมาธิ
- 2.1.2 เวียนศีรษะหรือมึนศีรษะ
- 2.1.3 ง่วงนอนมากผิดปกติ
- 2.1.4 เห็นภาพหลอนหรือหูแว่ว
- 2.1.5 ความผิดปกติในการตัดสินใจและการควบคุมการเคลื่อนไหว
- 2.1.6 กล้ามเนื้ออ่อนล้า เพลียง่าย
- 2.1.7 สูญเสียการทรงตัว
- 2.1.8 คลื่นไส้ อาเจียน ปากแห้ง หรือท้องผูก
- 2.1.9 มีภาวะซึมเศร้า หรือทำให้เกิดโรคจิต
- 2.1.10 ความคิดและความจำเลวลง

2.2 ผลข้างเคียงในระยะยาวต่อระบบประสาท

มีการศึกษาพบว่าการใช้กัญชาหรือสารสกัดจากกัญชาอาจมีผลเสียต่อความจำระยะยาว การวางแผนและความสามารถในการตัดสินใจ และมีข้อมูลว่าการใช้กัญชาในระยะยาวอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง

2.3 ผลของกัญชาหรือสารสกัดจากกัญชาในผู้ป่วยเฉพาะกลุ่ม

2.3.1 ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ไม่ควรใช้กัญชาหรือสารสกัดจากกัญชา เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อสมอง ทำให้ไอคิวต่ำกว่าค่าเฉลี่ยปกติ ความจำลดลง การใส่ใจและสมาธิลดลง และเพิ่มความเสี่ยงต่อการเป็นโรคซึมเศร้า

2.3.2 ผู้สูงอายุ มีการศึกษาถึงผลข้างเคียงของสารสกัดจากกัญชา พบว่า มีผลต่อการเดินและการทรงตัว เพิ่มความเสี่ยงต่อการหกล้ม รบกวนความจำระยะสั้น และการตอบสนองทางอารมณ์ เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดกล้ามเนื้อหัวใจตาย เสียชีวิตกะทันหัน หัวใจเต้นผิดจังหวะ และเพิ่มความเสี่ยงของอาการทางจิตรวมทั้งการฆ่าตัวตาย

2.3.3 ผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต เนื่องจากกัญชาจะทำให้อาการทางจิตเป็นมากขึ้น และมีข้อมูลที่บ่งชี้ว่าการใช้กัญชาจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย จึงไม่ควรใช้ผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต รวมทั้งผู้ที่มิประวัติคนในครอบครัวที่มีอาการป่วยด้วยโรคทางจิต

2.3.4 ผู้ป่วยที่มีโรคหัวใจและหลอดเลือด รวมถึงผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ไม่ควรใช้กัญชาและสารสกัดจากกัญชา เนื่องจากมีผลต่อระบบการทำงานของหัวใจและทำให้มีการหดตัวของหลอดเลือด เป็นสาเหตุหนึ่งของโรคหลอดเลือดสมอง และมีข้อมูลว่ากัญชาเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง นอกจากนี้กัญชายังมีผลเพิ่มระดับยาป้องกันการแข่งขันตัวของเลือดวาร์ฟาริน (warfarin) ทำให้มีความเสี่ยงในการเกิดเลือดออกได้

2.3.5 หญิงตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร ไม่ควรใช้กัญชาและสารสกัดจากกัญชาเพราะจะมีผลต่อเด็กในครรภ์และทำให้พัฒนาการช้า

3. ปฏิกิริยาระหว่างสารสกัดจากกัญชาและยาที่ใช้รักษาโรคทางระบบประสาท

ตัวอย่างยาที่อาจมีผลของการรักษาเปลี่ยนแปลงไป ถ้าใช้ร่วมกับสารสกัดกัญชา ได้แก่

3.1 ยาป้องกันการแข็งตัวของเลือด วาร์ฟาริน สารจากกัญชาจะทำให้ระดับยา วาร์ฟารินเพิ่มขึ้นทำให้มีเลือดออกที่เป็นอันตรายได้

3.2 ยาต้านเกล็ดเลือด สารสกัดจากกัญชาที่มีผลยับยั้งการเกาะตัวของเกล็ดเลือด อาจเพิ่มความเสี่ยงต่อเลือดออกผิดปกติได้

3.3 ยาแก้ชัก สารสกัดจากกัญชาจะไปเพิ่มระดับยาแก้ชักบางชนิด ทำให้เกิดภาวะเป็นพิษจากระดับยาที่สูงเกินไป หรืออาจทำให้มีการทำงานของตับผิดปกติได้

3.4 ยาต้านซึมเศร้าบางกลุ่ม สารสกัดจากกัญชาจะทำให้มีระดับยาต้านซึมเศร้าสูงขึ้น เพิ่มความเสี่ยงในการเกิดอารมณ์ผิดปกติมากขึ้น

4. การเฝ้าระวังอาการข้างเคียงจากยาและการพยาบาลเบื้องต้นเมื่อคนใกล้ชิดของท่านมีอาการทางระบบประสาทจากการใช้กัญชาหรือสารสกัดจากกัญชา

อาการทางระบบประสาทที่พบได้บ่อย คือ อาการสับสน ประสาทหลอน ง่วงซึมโดยไม่มีเหตุอื่นชัดเจน ถ้าคนใกล้ชิดของท่านมีประวัติการใช้กัญชา หรือสารสกัดจากกัญชา หรือมีความเสี่ยงต่อการใช้กัญชา เมื่อเกิดอาการดังกล่าว ให้หยุดการใช้กัญชาทันที ถ้าอาการรุนแรงให้นำส่งโรงพยาบาล ในกรณีที่มีสารสกัดจากกัญชาหรือกัญชาเหลืออยู่ ให้นำไปให้แพทย์เพื่อให้การวินิจฉัยที่ถูกต้องและรวดเร็วมากขึ้น ปัจจุบันยังไม่มียาต้านฤทธิ์ของกัญชาโดยตรง (antidote) แพทย์จะให้การรักษาและดูแลภาวะแทรกซ้อน โดยทั่วไปอาการจะค่อยๆ ดีขึ้นเองหลังจากหยุดการใช้ไปประมาณ 24-48 ชั่วโมง แต่ในผู้สูงอายุหรือมีโรคประจำตัว เช่น โรคตับ อาจมีอาการได้นานกว่า

พิมพ์ที่ : ทจก.โรงพิมพ์คสังฆานานาวิทยา 232/199 ถ.ศรีจันทร์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000
Tel. 043-466444, 081-7174207 Fax. 043-466863 E-mail : klungpress@hotmail.com 2563 สัปดาห์ 01